

Натисніть тут, щоб
купити книгу на сайті
або

замовляйте по телефону:

(0352) 28-74-89, 51-11-41

(067) 350-18-70

(066) 727-17-62

БІБЛІОТЕКА ВЧИТЕЛЯ

І. М. Досяк

УРОКИ МУЗИЧНОГО МИСТЕЦТВА

4 клас

Посібник для вчителя



Тернопіль
Навчальна книга — Богдан

УДК 371.32
ББК 74.268.51
Д 70

Серію «Бібліотека вчителя» засновано 2007 р.

Рецензенти:

Кандидат педагогічних наук, доцент інституту мистецтв м. Тернополя *З. М. Стельмащук*
Учитель вищої категорії, методист *Є. М. Лазорко*

Досяк І. М.

Д 70 Уроки музичного мистецтва : 4 клас : посібник для вчителя / І. М. Досяк. —
Тернопіль : Навчальна книга — Богдан, 2016. — 152 с. — (Серія «Бібліотека
вчителя»).

ISBN 978-966-10-1765-7 (серія)

ISBN 978-966-10-4332-8

У посібнику вміщено розробки уроків музичного мистецтва у 4 класі відповідно до навчальної програми МОН України, Державного стандарту початкової загальної освіти, підручника «Музичне мистецтво. 4 клас» (автор О.В. Лобова).

Для вчителів початкових класів та студентів педагогічних навчальних закладів.

УДК 371.32
ББК 74.268.51

Охороняється законом про авторське право.

Жодна частина цього видання не може бути відтворена в будь-якому вигляді без дозволу автора чи видавництва.

ISBN 978-966-10-4332-8
ISBN 978-966-10-1765-7 (серія)

© Навчальна книга — Богдан, 2016

ОРІЄНТОВНИЙ КАЛЕНДАРНИЙ ПЛАН

№ з/п	Тема уроку	№ с.	Дата
	Тема 1. Музика мого народу (16 годин)		
1.	Роль музики в житті народу. Зв'язок музики з життям і побутом народу. Стежинами музичних жанрів. Твій друг — музика. Українські народні мелодії (в'язанка) — слухання. Музика О. Злотника, слова О. Вратарьова «Музика рідного дому» — розучування.	7	
2	Джерела і традиції української народної музичної творчості. Казка про музичні краплини. Антоніо Вівальді. Пори року — слухання. Музика О. Злотника, слова О. Вратарьова «Музика рідного дому» — повторення. Музика і слова О. Лобової «Вперше осінь йшла до школи» — розучування.	15	
3.	Інтонаційні особливості, своєрідність музичного надбання українського народу. Жила-була пісенька. Пісні у виконанні Раїси Кириченко та Ніни Матвієнко. Вивчення української народної пісні «Господарство».	24	
4.	Спільне і відмінне у професійній та народній творчості. Вокальними стежинами. О. Аляб'єв «Соловей», В. А. Моцарт «Романс» з «Маленької нічної музики» — слухання. Музика М. Глинки, слова В. Забіли «Не щебечи, соловейку» — розучування.	31	
5.	Професійна музика в народному дусі. У єдності співочих голосів. Хор. Микола Лисенко «Молитва за Україну» — слухання. Музика М. Ведмедері, слова Г. Клок «Немає України без калини» — розучування.	37	
6.	Царина вокального мистецтва. Опера. Жорж Бізе «Увертюра. Хор хлопчиків (з опери «Кармен»)» — слухання. Норвезька народна пісня «Камертон» — розучування.	43	
7.	Десять завдань для перевірки знань.	49	
8.	Дзвінки таємниці. Українські троїсті музики — слухання. Музика В. Прихожая, слова Т. Сая «Нічні музики» — розучування.	51	
9-10.	Один інструмент — це багато чи мало? Фридерик Шопен «Прелюдії №4 і 7» — слухання. Музика С. Гаврилова, слова Р. Алдоніної, переклад О. Лобової «Навчайте мене музики» — розучування.	54	
11.	Інструменти — символи народів. Георгій Майборода «Гуцульська рапсодія» — слухання. Українська народна пісня «Верховино, світку ти наш» — розучування.	59	
12-13.	Стежинами інструментальних жанрів. К. Дебюссі «Маленький пастух», «Ляльковий кек-уок», Каміль Сен-Санс «Карнавал тварин» — слухання. Естонська народна пісня «Хор нашого Яна» — розучування.	63	
14.	За законом чарівної палички. Йозеф Гайдн. Симфонії «Годинник», «Сюрприз» — слухання. Музика Є. Карпенка, слова В. Степанова «Їжачки зелені» — розучування.	67	
15.	Казковий світ балету. Арам Хачатурян «Адажіо» (з балету «Гаяне»), Петро Чайковський «Танець Феї Драже» (з балету «Лускунчик») — слухання. Українські народні колядки — розучування.	71	
16.	Десять завдань для перевірки знань.	78	
	Тема 2. Музика єднає світ (19 годин)		
17.	Мистецтво без меж і кордонів. Спорідненість музики слов'янських народів. Музика — це найвиразніша мова. Ян Сібеліус. Симфонічна поема «Фінляндія» — слухання. Музика і слова Л. Ященка «Новорічна пісенька» — розучування.	81	

18-19.	Спільні властивості українських і російських протяжних ліричних пісень: наспівність, широке розгортання мелодії, розспівування складів, підголоскове багатоголосся, відносно вільний рух голосів. Фольклор і композитор. Фольклорний словничок. Петро Чайковський. Четверта симфонія (Фінал), російська народна пісня «У полі береза стояла» — слухання. Музика С. Ткачука, слова В. Михайлищука «Дударики» — розучування.	87	
20.	Перетворення жанрів. Жанр обробки народних пісень. Петро Чайковський «Неаполітанська пісенька» (з «Дитячого альбому»), «Неаполітанський танець» (з балету «Лебедине озеро») — слухання. Українська народна пісня «Ой, ходила дівчина бережком», музика Б. Савельєва, слова М. Пляцковського «Справжній друг» — розучування.	90	
21.	Українські мотиви симфоній. Михайло Калачевський «Українська симфонія» (друга частина), «Симфонія невідомого автора початку ХІХ ст. (Фінал)» — слухання. Музика Д. Січинського, слова В. Лебедової «Чом, чом, чом, земле моя» — розучування.	95	
22.	Пісні весняного календарного циклу. Від веснянки до концерту. Петро Чайковський. Перший концерт для фортепіано з оркестром (Фінал) — слухання. Українська народна пісня «Вийди, вийди, Іванку», Музика В. Шаїнського, слова М. Пляцковського «Пісня про усмішку» — розучування.	100	
23.	Від автора — до автора. Олександр Аляб'єв — Ференц Ліст. «Соловей» — слухання. Музика Я. Степового, слова Т. Шевченка «Зоре моя вечірняя» — розучування.	103	
24.	Від прелюдії — до молитви. Йоганн Себастьян Бах — Шарль Гуно «Аве Марія» — слухання. Музика С. Сосніна, слова І. Вахрушевої, переклад О. Лобової «Сонячні краплини» — розучування.	109	
25.	Музика малює картини. Ігор Шамо «Трійка» (із циклу «Картини російських живописців») — слухання. Музика М. Ведмедері, слова А. Камінчука «Це моя Україна» — розучування.	112	
26.	Десять завдань для перевірки знань.	115	
27.	Музична слава України. Музика у виконанні народних ансамблів — слухання. Музика Л. Давидової, слова В. Гринько «Наша рідна Україна» — розучування.	117	
28-29.	Музика країн Балтії, Закавказзя, Середньої Азії, Європи та світу. Без словника і перекладача. Угорський народний танець «Чардаш», Йоганнес Брамс «Угорські танці» — слухання. Музика Р. Паулса, слова І. Резніка «Золоте весілля» — розучування.	122	
30.	Взаємовплив і взаємозбагачення музики різних народів. Музика мандрує світом. Микола Лисенко «Баркарола», Михайло Глінка «Арагонська хота» — слухання. Музика Г. Гладкова, слова Ю. Ентіна, переклад Н. Забіли «Пісенька друзів» — розучування.	126	
31.	Мистецтво, що єднає душі. Сергій Рахманінов «Богородице, Діво, радуйся» (з хорового циклу «Всенощне...») — слухання. Музика В. А. Моцарта — Б. Фліса, слова Ф. Готтера «Колискова» — розучування.	130	
32.	Музичні подорожі в часі. Антоніо Вівальді «Гроза» (із циклу «Пори року»), Ванесса Мей «Шторм» — слухання. Музика О. Злотника, слова М. Сингаївського «Цвіт землі» — розучування.	135	
33.	Роль композиторів у встановленні зв'язків між музикою різних народів. Українська музика у світі. Людвіг ван Бетховен «Варіації на українські теми», Арам Хачатурян «Гопак» (з балету «Гаяне») — слухання. Музика і слова Н. Май «Калинова Україна» — розучування.	139	

34.	Мелодії останнього дзвоника. Музика Володимира Шайнського, слова Михайла Пляцковського «Чого вчать у школі» — слухання. Музика І. Кириліної, слова П. Воронька «Засмутилось кошеня» — розучування.	144	
35.	Десять завдань для перевірки знань.	147	

**Державні вимоги щодо рівня загальноосвітньої підготовки учнів
після вивчення теми «Музика мого народу».**

Учень має уявлення про:

зв'язок музики з життям народу;
джерела і традиції української народної музичної творчості;
найхарактерніші риси української народної музики;
спільне й відмінне в народній та професійній творчості;
професійну музику в народному дусі;
колискові пісні й дитячий фольклор;
календарно-обрядові пісні;
троїсті музики як тип інструментального ансамблю;
жартівливі й жартівливо-танцювальні пісні, коломийки;
історичні та ліричні пісні;
українську народну думу;

називає:

музичні твори, що звучали у класі, та їхніх авторів;

порівнює:

народні й професійні пісні;

обґрунтовує:

належність пісні до народної, професійної або професійної в народному дусі;

висловлює:

власне ставлення до змісту музичних творів;

вміє:

оцінювати спів власний та однокласників;

виразно виконує:

пісні, дотримуючись основних правил співу;

користується:

музичною термінологією (у межах програмового матеріалу);

дотримується правил:

поведінки у класі, на концерті, в театрі;
слухання музики, співу.

**Державні вимоги до рівня загальноосвітньої підготовки учнів
після вивчення теми «Музика єднає світ».**

Учень має уявлення про:

спорідненість музики слов'янських народів;
спільні властивості українських і російських протяжних ліричних пісень;
спільні й відмінні риси в танцювальній музиці слов'янських народів;
взаємовплив і взаємозбагачення музики різних народів;
роль композиторів у встановленні зв'язків між музикою різних народів;
календарно-обрядові пісні як основу музичного мистецтва слов'янських народів;

називає:

музичні твори, що звучали у класі, та їхніх авторів;

порівнює:

музику різних народів;

обґрунтовує:

належність пісні до музичного надбання певного народу.

Handwriting practice lines consisting of 30 horizontal dotted lines.

Музика — це «...найзначніший виховний засіб, бо ритм і гармонія найбільше проникають у глибину душі і найсильніше захоплюють її».

Платон, античний філософ

Дата

Клас

Додатковий

матеріал до уроку

УРОК 1

Тема. Роль музики в житті народу. Зв'язок музики з життям і побутом народу. Стежинами музичних жанрів. Твій друг — музика. Українські народні мелодії (в'язанка) — слухання. Музика О. Злотника, слова О. Вратарьова «Музика рідного дому» — розучування (с. 3–9).

Мета. Удосконалювати знання учнів про музичні жанри, розвивати уміння відтворювати ритмічний рисунок твору; вчити відчувати настрій та ритмічний зміст запропонованих творів; засобами музичного мистецтва виховувати любов до народних традицій, музичного мистецтва.

Методично-дидактичне забезпечення уроку. Музичний інструмент (за наявності — фортепіано, баян, акордеон), комп'ютер (для транслявання), програвач CD, музично-темброві інструменти, підручник Лобова О. В. Музичне мистецтво: підр. для 4 кл. загальноосвіт. навч. закладів. — К.: Школяр, 2015. — 176 с.: іл., робочий зошит, «Хрестоматія» та «Фонохрестоматія» з музики 4 клас.

Хід уроку

I. Організаційна частина.

Наш урок цікавим буде!
Казку люблять усі люди!
І дорослі, і малі,
Тобто — й наші школярі.
Будемо ми працювати
Й руку вправно піднімати.
Казка кличе нас усіх,
Починаємо мерщій!

1. Вхід до класу під звучання пісні (за вибором учителя).

2. Музичне привітання.

Вчитель Учні



Дзень - дзе - лень дзве - нить дзві - нок, вже по - чав - ся в нас у - рок.
Доб - рий день! Доб - рий день!

II. Розспівування.



Тік - так, тік-так, тік - так, тік-так, хто там кро-ку-є гуч - но так? Тік - так.

III. Ритмічні вправи.

Сорока-ворона



Со - ро - ка - во - ро - на на при - піч - ку си - ді - ла, діт - кам каш - ку
ва - ри - ла, о - по - ло - ни - ком мі - ша - ла, ді - ток го - ду - ва - ла.

Сорока-ворона
на припічку сиділа,
діткам кашку варила,
ополоником мішала,
діток годувала.

IV. Повідомлення теми уроку.

1. Робота з підручником (с. 3–5).
 - а) Читання віршів на с. 3–4.
 - б) Аналіз віршів.
 - З чим асоціюється музичний клас?
 - З ким ми можемо вирушити в подорож?
 - Що таке музика?
 - Де діти спілкуються з музикою?
 - в) Робота з музичним словничком.
2. Музична гра Василя Верховинця.

Дибидиби

Дійові особи

Бабусі — усі дівчата
Дідусі — усі хлопчики
Ведучий — старша дитина.

Реквізит:

хусточки для Бабусь (за бажанням).

Опис гри

Після того, як діти утворять коло і вивчать пісню, вихователька з Ведучим розмішують їх у колі так, щоб кожен Дідусь став біля своєї Бабусі (рис. 1).

Далі вихователька (чи Ведучий) подає команду:

І бабусі, й дідусі,
Станьте парами усі!

За цієї команди кожен хлопчик бере правою рукою ліву руку своєї дівчинки, і кожна пара, звичайно, з допомогою старших, повертається наліво. Таким чином утворилося два кола: зовнішнє — хлопчаче, внутрішнє — дівчаче (рис. 2).

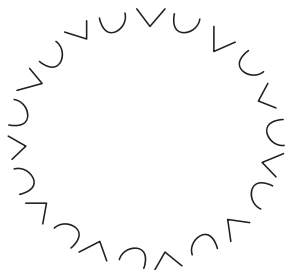


Рис. 1

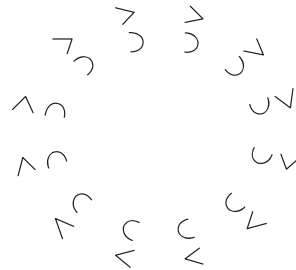


Рис. 2

Ведучий подає нову команду:

І бабусі, і діди,
В ліс рушайте по гриби.

За цим сигналом діти «вирушають у дорогу»: вони починають ходити парами по колу вліво (або вправо), співаючи пісню:

Дибидиби, дибидиби.
Пішла баба по гриби,
А дід по опеньки
В неділю раненько. } Дівчі

Як тільки пісня закінчиться, вихователька (або Ведучий) промовляє:

Ми у лісі, ось дубочки,
А під ними є грибочки.

Діти зупиняються (або продовжують рух), починають співати знову і в ритмі пісні вдають, ніби збирають гриби: в одному такті «дибидиби» вони нахиляються і опускають праву руку дотолу, в наступному такті «дибидиби» — ви-

простовуються і правою рукою торкаються долоні лівої руки, немов кладуть зірваний гриб у кошик, і так далі, до кінця. Під час «збирання» пісня співається один раз або двічі, але не більше.

Примітка. Спочатку ця гра виглядатиме хаотично. Не всі будуть нахилятися і випростовуватися разом, дехто втомиться і зупиниться, дехто просто задивиться на «збирачів». Почується веселий сміх. Хай педагог не турбується, що не всі «збиратимуть» ритмічно, що пісня буде перериватися веселим сміхом, а деякі завзяті «грибники» навіть зовсім виб'ються із кола. Чим більше хаосу та безладдя, тим веселішою буде гра. Головне — аби діти бавилися з охотою. Однак не можна дозволяти, щоб таке безладдя тривало довго. Через деякий час, подавши умовний знак (можна дзвіночком), вчителька припиняє гру. Діти повертаються до кола, стають парами, кожен Дідусь біля своєї Бабусі, і збирання грибів починається знову. Тепер хаосу і безладдя буде менше.

Згодом, коли вихованці добре освоюються з грою, на кожне чергове повторення пісні можна буде провести одну по одній такі дії:

1. Закінчивши збирання грибів парами, Дідусі ніби втомлюються і сідають на підлогу, а Бабусі продовжують збирання, причому кожна Бабуся кружляє навколо свого Дідуся.
2. Потім відпочивають Бабусі, а Дідусі кружляють навколо них.
3. Дідусі сідають знову і співають пісню самі, а Бабусі, збираючи гриби, мовчки рухаються по колу одна за одною, аж поки не підійдуть до своїх Дідусів.
4. Сідають і продовжують спів тільки Бабусі, а Дідусі рухаються по колу один за одним, аж поки не підійдуть до своїх Бабусь.
5. Бабусі і Дідусі, співаючи разом, рухаються по колу в протилежних напрямках до зустрічі на своїх попередніх місцях.
6. Бабусі й Дідусі, збираючи гриби, розходяться по всій кімнаті, хто куди захоче, а на умовний знак (дзвіночок) біжать на свої попередні місця.
7. Як тільки усі пари появляються в колі і настане тиша, Ведучий подає нову команду:

Повні кошики грибів —
Час додому йти під спів.

Діти рушають парами по колу, ніби вертаються з лісу додому, останній раз співаючи пісню «Диби-диби».

Гра має цікавий вигляд, коли кожна її дія (між дзвониками) переходить в іншу без перерви.

Мета гри. Гартувати дитячий організм виконанням гімнастичних вправ (нахиляння корпусу із згинанням ніг в колінах та випростовування). Розвивати почуття ритму (ритмічні рухи під спів). Розвивати увагу (реакція на дзвоник та на команди Ведучого).

Диби-диби

Слова народні

Швидко

Музика В. Верховинця



Диби-диби, диби-би,
Пішла баба по гриби,
А дід по опеньки
В неділю раненько. } *Двічі*

3. Продовження роботи з музичним словничком (с. 5).

- а) Повторення правил поведінки у музичному класі.
- б) Правила під час співу.

4. Актуалізація опорних знань.

- а) Робота з підручником (с. 6).

Ще Ніцше казав: «Без музики життя було б помилкою». Це насправді так. І в житті сучасної людини музика відіграє дуже важливу роль. Ми слухаємо розмаїту музику вдома, ходимо на концерти, відчуваємо збудження, коли звучить знайома мелодія, плачемо або сміємося, коли у динаміках лунає голос улюбленого виконавця.

Музика супроводжує нас по дорозі додому чи на роботу, вночі чи вдень. Серед нас багато таких, які не уявляють свого життя без ритмічних звуків. А деякі навіть впадають у депресію, коли ламається їх кишеньковий програвач. Все це відомо кожному меломану.

Музика — вид мистецтва, що відображає дійсність і впливає на людину за допомогою осмислених і особливим чином організованих звукових послідовностей, котрі складаються в основному з тонів.

Музика — мова людської душі. Вона змушує кожного переживати, надає нам моральні сили, підказує уяві цікаву думку, збагачує почуття та інтелект.

Музика — це найчудодійніший, найтонший засіб залучення до добра, краси, людяності. Слухаючи музику, людина пізнає себе.

Мúзи, Мúси, Аоні́ди — у грецькій міфології дочки Зевса й Мнемосіни, богині поезії, мистецтв і наук. Вони жили на вершинах беотійських гір Гелікон і Парнас, де б'є священне Кастальське джерело, однак їхньою улюбленою оселею були узгір'я Піерії під Олімпом.

За місцевостями, де жили музи, вони мали епітети: аоніди, аонійські сестри, парнасида, касталіди, гіппокреніди, пієриди.

Спочатку кількість муз була невизначена: вони вважалися покровительками пісень і танців. У пізніші часи муз стало дев'ять і кожній з них доручили певне мистецтво, яке вона повинна була особливо пильнувати. Щоб легше було розпізнати, якою галуззю мистецтва чи науки опікується муза, її зображували в скульптурах і на малюнках з постійними атрибутами. Музи мали свої храми, які називались мусейонами (звідси — «музей»).

Як богині співу музи були пов'язані з Аполлоном, що мав епітет Мусaget — Проводир муз. У Римі муз називали *каменами*. Гесіод, який вважався жерцем муз, змалював їх у «Теогонії».

Аоні́ди (грец. *Aonides*) — наймення муз, яке походить від назви частини Беотії, де був центр культу муз.

У переносному значенні музи — натхнення, творчість.

Ім'я музи	Чим опікується
Калліопа	епічна поезія
Евтерпа	лірична поезія
Мельпомена	трагедія
Талія	комедія
Ерато	любовна поезія
Полігімнія	пантоміма і гімни
Терпсихора	танці
Кліо	історія
Уранія	астрономія

5. Робота в зошиті.

V. Слухання музики.

Українські народні мелодії (в'язанка).

1. Слухання.

2. Обговорення.

3. Аналіз.

4. Робота з підручником (с. 7).

Соло в музиці:

Музичний твір для одного голосу або інструмента.

В опері, симфонії та інших великих музичних творах — самостійна партія для одного голосу чи інструмента.

Соло — виступ одного персонажа (співака, інструменталіста).

Хор (грец. *χορός*) — колектив співаків; організований колектив співаків, який здатен виконати будь-який твір на найвищому професійному рівні; колектив співаків, які разом виконують який-небудь вокальний твір з інструментальним супроводом чи без нього.

Оркестр (від грец. *ὀρχήστρα* — майданчик античного театру, від *ὀρχέομαι* — танцюю), в сучасному значенні — колектив музикантів, призначений для су-місного виконання музичних творів.

У Давній Греції оркестром (точніше, «оркестрою») називали круглий або, пізніше, напівкруглий майданчик театру, на якому грали актори, хор та статисти, в той час, як глядачі розміщалися навколо оркестри — в театроні, а реквізити, бутафорія та місце для перевдягання акторів розміщувалося в окремому шатрі — скені. Термін «оркестр», у значенні місця розташування для музикантів, розуміли до середини XVIII ст. і навіть значно пізніше.

Ансамбль в музиці — це:

- спільне злагоджене виконання муз. твору кількома учасниками;
- п'єса для невеликого складу виконавців (дует, тріо і т. д.);
- музичний колектив — гурт, група музикантів, що разом виконують твір.

VI. Фізкультхвилинка.

Я, мама і тато

Мама є, *(плеснути і підстрибнути)*

Ось тато йде, *(походити по колу)*

Я за ними добігаю, *(біг на місці)*

Мама — сонце, *(руки вгору)*

Тато — небо, *(руки в сторони)*

Я — квітонька в гаю! *(присісти, руки до личка)*

VII. Вивчення пісні.

Музика О. Злотника, слова О. Вратарьова «Музика рідного дому».

1. Робота з підручником (с. 8).

2. Слухання пісні у виконанні вчителя чи фонограми +.

3. Обговорення.

- Які почуття викликала у вас дана пісня?
- Чому?
- Яку картину ви б намалювали до цієї пісні?

4. Робота над піснею.

а) Сольфеджування пісні.

б) Спів за фразами.

в) Музично-ритмічний супровід пісні.

5. Робота з підручником (с. 9).

— Аналіз картини Р. Ющака «В рідний дім».

- Що найперше ви сприйняли, глянувши на цю картину?
- В який період часу відбувалися події, зображені на картині?
- Порівняйте картину з розученою піснею.

VIII. Пізнавальний екскурс в минуле.

1. Цікаві розповіді.

Україна... Рідний край. Золота чарівна сторона. Земля, рясом завітчана, зелом закосичена. Скільки ніжних і ласкавих слів придумали люди, щоб висловити гарячу любов до Тебе!

З давніх-давен линули по світу слова про неньку-Україну, про її щирий і працьовитий народ, про її лани широкополі, гаї зелені, тихі ріки та озера.

А українська пісня — це запашна й прекрасна гілка на дереві світової культури.

Відродження України, її духовності неможливе без рідної пісні, яка жила вічно з нашим багатостраждальним народом і дійшла до нас, як найдорогоцінніший скарб, що підтримував душу християнина-українця впродовж його життя, передався у спадок з покоління в покоління.

Український народ на перехрестях своєї нелегкої долі ніколи не розлучався з рідною піснею, яка була йому супутницею на пшеничному полі, в тяжкому бою з ворогом, в неволі на чужині. Українська пісня пройшла випробування на невмирущість і зараз чарує мільйони людських сердець, сяючи дивовижною чудо-квіткою у різнобарвному вінку світової народної творчості.

Краса цієї чудо-квітки народжена добротою української душі, мальовничістю української природи, багатством і щедрістю батьківської землі.

Пісне! Велична, рідна, пісне!
Розправ свої високолетні крила
В великий день!
Без тебе серце в грудях трісне.
З тобою викрешемо з серця,
Як з кресила,
Святий огонь.
І підемо, через побіду в полі,
Омити з крові й ран, на зустріч волі.

Р. Купчинський

Пісня — душа людини. У пісні є наше героїчне минуле, що не забувається. Це — наче деревце, посаджене біля вікна, що не один рік дає плоди, це — наче дерево роду, що глибоким корінням тягнеться у минулі роки.

Легенда про пісню

Якось Господь Бог вирішив наділити дітей світу талантами. Французи вибрали елегантність і красу, угорці — любов до господарювання, німці — дисципліну і порядок, діти Росії — владність, Польщі — здатність до торгівлі, італійці отримали хист до музики...

Обдарувавши всіх, підвівся Господь Бог зі святого трону і раптом побачив у куточку дівчину. Вона була боса, одягнута у вишивану сорочку, руса коса переплетена синьою стрічкою, а на голові багрянів вінок з червоної калини.

— Хто ти? Чого плачеш? — запитав Господь.

— Я — Україна, а плачу, бо стогне моя земля від пролитої крові, пожеж. Сини мої на чужині, на чужій роботі, вороги знущаються із вдів і сиріт, у своїй хаті немає правди і волі.

— Чого ж ти не підійшла до мене скоріш? Я всі таланти роздав. Як же зарадити твоєму горю?

Дівчина хотіла вже піти, та Господь Бог, піднявши правицю, зупинив її.

— Є у мене національний дар, який уславить тебе на цілий світ. Це пісня.

Узяла дівчина-Україна дарунок і міцно притисла його до серця. Поклонилася низенько Всевишньому і з ясним обличчям і вірою понесла пісню в народ. З тих пір і дивує весь світ українська пісня.

Завдяки пісні ми можемо висловити свої почуття, переживання, радість і смуток, любов і гнів. А ще ми можемо помолитися.

Найголовніший тип музики — пісня. Пісня — це завжди мелодія. Мелодія — найважливіша ознака будь-якої музики (танцювальної, маршової).

Танець — вид мистецтва, в якому засобами створення художнього образу є рухи й положення тіла танцюристів. Кожен танець має свої особливості — ритмічний малюнок, мелодію, метр, темп, гармонію, рухи. Танці виконуються як окремі концертні твори або як один із номерів балету чи опери. Існують цілі збірки танців, об'єднані в один твір. Кожен народ має свої улюблені танці:

- Українці — гопак, козачок.
- Росіяни — камаринська, тропак.
- Білоруси — бульба, крижачок.
- Чехи — полька, фуріант.
- Угорці — чардаш.
- Норвежці — салінг, спрінгданс.

- Австрійці та німці — вальс.
- Поляки — полонез, мазурка.
- Французи — менует, гавот.

2. Аналіз почутого.

3. Цікаві розповіді.

Басчка «Як виникли ноти?»

Піднімаючись до вершини гори, Акизум помітила, що звуки через кожні сім кроків повторюються, але з іншим забарвленням. І для того, щоб краще їх запам'ятати, вона придумала імена для звуків.

Так виникли До, Ре, Мі, Фа, Соль, Ля, Сі, під загальною назвою — ноти.

Казка «Де живуть ноти?»

Гілочка чарівної яблуньки, яка з'явилася на подвір'ї біля палацу, нахилилася трошки вбік. Деревце слухало щебетання пташок, дзюрчання струмочка, пісні дощику та дзвін краплин.

«Яка красива музика звучить навколо! — подумало деревце. — Але як зробити, щоб люди почули й зрозуміли музику?.. А може, кожен звук матиме на гілочці своє місце? Одначе звуки ми тільки чуємо, побачити їх не можна. Що ж придумати, щоб усі змогли вздріти їх?.. Звісно! Як тільки звук сяде на гілочку, я перетворю його у кружок — ноту».

А звуків є всього сім — ціла сім'я. І всі вони дуже різні, як звичайно й буває у родині.

І розлетілися звуки-ноти по гілочках. Першою від самого сонечка прилетіла сонячна нота — Соль — і розташувалася на другій гілочці. Її мила подруга — Мі — на першій. Фантастична нота — Фа — поселилася між ними. Вони весело розмовляли між собою музичною мовою.

Прислухаємось.

(Звучить пісенька, яка складається з цих трьох нот).

Незабаром прилетіли ще дві подружки; вони не дуже любили, коли жарко, і хотіли розташуватися нижче, ближче до землі, струмочка. Одна з них рішуче зайняла місце під першою гілочкою. Це була нота — Ре.

(Можна дограти пісеньку до кінця, із додаванням ноти — Ре).

А скромній і добрій ноті — До — місця на гілочці не вистачило.

«Що ж робити? — подумало деревце. — Як знайти місце для доброї ноти та куди її поселити?»

Довго літав у повітрі добрий звук, що ніяк не міг перетворитися в ноту: адже ж на нижніх гілочках усі місця були вже зайняті. І раптом деревце зраділо. «Я звернусь за допомогою до нашого Музичного короля. Ось нехай він і вирішить усі музичні справи», — вирішило воно.

Подивіться, який красивий цей король: високий, стрункий *(можна показати малюнок)*. На голові в нього — корона. Однією рукою він міцно тримає гілочку, щоб ніхто не забув, що перша сонячна нота прилетіла саме на неї. Другою — показує, куди сідати всім іншим.

Деревце зраділо, що в музичній державі з'явився король: адже без нього незрозуміло, це ноти чи, може, картоплинки?

Подумав Музичний король, куди ж поселити добрий звук-ноту і вирішив: попрошу я деревце, щоб воно подарувало їй маленьку гілочку, де змогла б розміститися недалеко від своїх подруг.

Так і вийшло. Поселилася добра нота на маленькій гілочці, та й досі сидять ці нотки на тих самих місцях. А люди подивилися, де розташовані ноти, запам'ятали й стали краще розуміти музику.

Але раптом до чарівного дерева прилетіли ще два звуки: лагідний — Ля та самостійний — Сі. Першим почав вибирати собі місце самостійний звук. Він хотів поселитися трішки далі від усіх ноток, оскільки любив самостійність. Третя гілочка яблуньки йому дуже сподобалася.

Лагідний звук — Ля — зовсім невпевнено вибрав собі місце біля сонячної ноти, тому що любив тепло. Він був спокійний, тихий і ніскілечки не заважав своїй сусідці, ноті — Сі. І зажили ноти-подружки душа в душу, як у хорошій сім'ї.

4. Робота в зошиті.

IX. Підсумок уроку. Релаксація.

- Над якою темою ми сьогодні працювали?
- Хто така муза?
- Звідки походить назва муз?
- Яку пісню ви розучили?
- Які вона передає настрої?

Вчитель Учні

Дзень - дзе - лень дзве - нить дзві - нок, вже за - кін - чив - ся у - рок.

Вчитель Учні

До по - ба - чен - ня, до по - ба - чен - ня.

X. Вихід з класу під звучання пісні (за вибором учителя).